

II. OKRUH

na podestě schodiště

Dobrý den,
vítáme Vás na Státním zámku v Lednici.

Laskavě žádáme o dodržování následujících pravidel:

- nedotýkejte se prosím vystavených věcí, nábytku a stěn
- nevzdalujte se prosím od skupiny
- chod'te prosím pouze po kobercích
- fotografovat můžete - bez použití blesku, selfie tyče a stativu

První doložené zprávy o Lednici pocházejí již z roku 1222. Rakouský rod Liechtensteinů získal původní gotickou tvrz již v roce 1322. Toto moravské sídlo prodělalo mnoho přestaveb, v 16. století za Hartmanna II. z Liechtensteina byla původní tvrz nahrazena renesančním zámkem. V 17. století bylo vybudováno barokní sídlo s rozsáhlou zahradou a monumentální jízdárnou, která je dílem vynikajícího architekta Johanna Bernarda Fischera z Erlachu. Na přelomu 18. a 19. století byl znovu zámek podstatně změněn v klasicistním slohu a ani tato úprava nebyla konečnou. Kníže Alois II. z Liechtensteina v letech 1846 – 1858 usoudil, že Vídeň je pro pořádání letních slavností nevhodná a nechal Lednici přebudovat na reprezentační letní sídlo v duchu anglické gotiky. Pro pořádání velkolepých setkání evropské šlechty sloužily reprezentační sály v přízemí, které jsou přístupny v hlavním prohlídkovém kruhu a nemají v Evropě obdoby.

Knížecí apartmány byly v prvním patře zámku, hostům byly určeny ostatní části zámku. Zámecké pokoje, které nyní navštívíte, sloužily knížecí rodině do roku 1945. Od 50. let 20. století, až do roku 2001 byly prostory využívány pro expozici zemědělského musea. Teprve v roce 2002 byly znovu zpřístupněny ve své podobě z poslední třetiny 19. století. Dle soupisů z roku 1885 se podařilo identifikovat desítky kusů nábytku i obrazů, které byly zrestaurovány našimi předními restaurátory.

Projdeme **předpokojem**, ve kterém si všimnete 2 obrázků hradu Liechtenstein (menší obrázek je hrad Liechtenstein v Mödlingu u Vídně, větší potom hrad Liechtenstein v Německu cca 50 km jižně od Stuttgartu).

Pokoj Sofie Esterhazy, později Aloisie Fünfkirchen

Postoupíme si do pokojů princezny Sofie z Liechtensteina (1798–1869), která byla sestrou Aloise II. (knížete, který přestavěl Lednici do novogotické podoby). Po smrti svého bratra v roce 1858 dělala při pobytu v Lednici, kde sama vyrůstala, často společnost své ovdovělé švagrové Františce. Sofiin manžel Vincent Esterházy, za kterého se provdala v roce 1817, působil ve vojenských službách a to i v nedalekém Brně. Do Lednice bylo kočárem blíže než na rodinné sídlo Esterházyů v Galantě. Na Lednici v roce 1835 Vincent zemřel. Manželství zůstalo bezdětné. *Sofie byla důvěrnou přítelkyní Žofie Habsburské, matky císaře Franza Josefa. Po sňatku císaře s Alžbětou, princeznou s Wistelbachu zvanou Sisi v roce 1854, byla jmenována její dvorní hofmistryní. Funkci, která vyžadovala maximální trpělivost s nevyzrálou Sisi, vykonávala až do roku 1862. Hraběnka byla zdatnou kreslířkou, jak o tom svědčí na Lednici dochovaný akvarel – pohled na její pokoj ve vídeňském zámku v Hütteldorfu.* Funkce těchto prvních tří pokojů – dámská pracovna, ložnice a salon zůstaly zachovány i za užívání Sofiiny neterě dcery Františky z Liechtensteina Aloisie, provdané Fünfkirchen (1838 – 1920). Nábytek v pracovně z období empíru a biedermeieru, který užívala teta, a také malby siluet postav na skle, doplnila Aloisie převážně obrazy a osobními potřebami. Portréty představují pravděpodobně některé z jejích sedmi sester. Za povšimnutí stojí i dobová fotografie, pořízená před rokem 1920. Jsou na ní vyobrazení žijící sourozenci Liechtensteinovi. Dáma v křesle první zleva je Aloisie, za ní stojí Terezie von Bayern, vládnoucí kníže Jan II., princ Franz a hofmistr Muster. Vedle Aloisie sedí kněžna Ida Schwarzenberg, Henrieta Liechtenstein a kněžna Anna Lobkowitz. Dva portréty představují neznámé šlechtice v dobovém oblečení za začátku 19. století. Autorem je August Friedrich Oelenhainz. Dalších 5 jeho portrétů pak uvidíte v rodinném sále.

Ložnice Sofie Esterhazy, později Aloisie Fünfkirchen

Zde si můžete prohlédnout ložnici, jejíž vybavení je typické pro konec 19. století. Sedací souprava je z období Biedermayeru, vedle postele je umístěno klekátko, které sloužilo k večerní modlitbě a toaletní stolek s drobnostmi, bez kterých se dámy neobešly, například souprava kartáčů a hřebenů z alpaky. Výklenek pro postel bývá označován jako alkovna, ze které vedou dveře. Pravé do koupelny a levé do pokojů služebnictva. Obraz nad postelí je tzv. kartuš (hlava v květinovém rámu) od malíře F. Tellera z roku 1766. Malý portrét dámy v zelených šatech je malován na plechu. Hlava apoštola patří k nejstarším obrazům na zámku-

kolem roku 1500. Lustr je z 19. století a jsou ze štípaného benátského skla. Na stolku pak stojí krbové hodiny se sochu Chronose, antického boha času.

Salon Sofie Esterhazy, později Aloisie Fünfkirchen

Obrazová výzdoba prvního a druhého patra zámku se podle vkusu a zájmu jejích obyvatelů často měnila. V tomto salonu je představena část rozsáhlé lednické sbírky grafických, architektonických a fotografických materiálů, které Lichtensteini soustavně shromažďovali. *Již stavebník Alois II. procestoval před přestavbou zámku Itálii a cílevědomě se seznamoval s památkami v Anglii a Skotsku. V roce 1835 se již jako ženatý a otec rodiny vydal opět do Anglie. Z cest si přivezl velké množství studií, náčrtů a jiného dokumentárního materiálu. Další mu byly průběžně zasílány od přátel, ale i na zakázku.*

Sbírku cíleně rozšiřovali i oba jeho synové Johann II. a Franz, kteří se v architektuře a umění velmi dobře orientovali a cíleně si doplňovali své vzdělání i v příbuzných oborech. Autorem akvarelů a kolorovaných tisků nad sedací soupravou je převážně Angličan Joseph Nash (1808–1878, žák A. Pugina st.). Je znám jako autor kvalitních, žánrově laděných litografických listů, ztvárňujících romantické představy o životě šlechty. Zastoupen je i generaci mladší architekt William Clausen. Předmětem zájmu knížat byla nejen architektura a interiérové úpravy, ale i různé zahradní stavby. I zde hledali inspiraci pro své zahrady a parky. Příkladem je kolorovaný tisk čínského pavilonu v auspergské zahradě ve Vlašimi a pohled na tamní kanárčí ostrov. Další obrázky představují pohled na Šternberk, Dürnberk a Fürchtenstein, jehož autorem je Rudolf Alt. Krajináři Rudolf (1812–1905) a mladší bratr Franz Alt (1821 – 1914) získali od Liechtensteinů řadu zakázek, vyobrazení exteriérů a interiérů. Většina sbírky je nyní ve Vaduzu. Sošky dívenky a mládence jsou z bisquitu. /nepolévaný porcelán/ , Vídeň 1858. Hodiny na stolku jsou ze sevreského porcelánu.

Rodinný sál

Centrální a zároveň největší prostorou prvního patra je rodinný sál. Jedná se o jediný interiér dochovaný v barokní podobě. Celková výzdoba sálu byla dokončena kolem roku 1775. Z téže doby zůstal zachován i křišťálový lustr tereziánského typu. V polovině 19. století byl po menších interiérových úpravách nad krb instalován bohatě řezbovaný rám s portrétem tehdejšího vládnoucího knížete Aloise II. v řádovém rouchu. (Za vlády Aloise II. dostal zámek svoji dnešní novogotickou podobu.) Obraz namaloval známý dvorní malíř Friedrich Amerling. Rám byl zhotoven v roce 1847 ve Vídni. Obraz byl majiteli odvezen ve čtyřicátých letech minulého století do Vaduzu, 5 dalších portrétů namaloval Friederich Oelenhainz (1745-1804). Největší obraz představuje kněžnu Marii Leopoldinu, rozenou hraběnku ze Šternberka, manželku knížete Franze Josefa I. 4 menší portréty pak představují jejich děti (z leva doprava) Johan I (1760-1836), Leopoldina Adelgunda (1754-1823), Alois I. (1754-1805) a Marie Antonie (1756-1821). Originály obrazů jsou dnes v Muzeu Liechtenstein ve Vídni a díky vedení muzea jsme získali jejich kopie. Poslední obraz je od neznámého autora a je na něm vyobrazen neznámý šlechtic. Na autentickém místě jsou stoly, repliky sedací soupravy a klavírní křídlo.

Pracovna prince Franze

Nacházíme se v pracovně prince Franze, jehož portrét zachytil v roce 1898 francouzský malíř Henri Gervéux (Ánry Žervé). Kníže Franz (1853 – 1938) byl nejmladším synem Aloise II. Narodil se na zámku Liechtenstein u Mödlingu. Když zemřel jeho otec, bylo mu teprve pět let. Stejně jako jeho matka Františka, měl letní lednické sídlo velmi rád a často zde pobýval. *Maturitu složil ve Vídni, poté pokračoval ve studiích práva na univerzitě v Praze a Vídni. V letech 1879 až 1922 působil střídavě jako atašé rakousko-uherského velvyslanectví v Bruselu. 1895-1899 byl jmenován rakousko-uherský u carského dvora v Petrohradu. Plynně hovořil rusky a stal se středem společenského života. Navázal v té době velmi četné kontakty s předními vědeckými a uměleckými institucemi. Věnoval se dalšímu rozšiřování rodové obrazové galerie a stál v čele různých spolků. Byl mimo jiné prezidentem centrální komise pro zachování historických památek (založena 1850), provedl reorganizaci této instituce, takže v roce 1911 byla zřízena centrální komise pro památkovou péči. Podle vzoru svých strýců se věnoval i vojenské kariéře. Během první světové války se věnoval výrazně humanitární činnosti. V roce 1929 oženil s Elsou Gutmannovou (1875-1947), dcerou velkopřemyslníka J. Gutmanna. Jejím prvním manželem byl maďarský šlechtic Göza Eres de Bethlen Falva (zemřel 1908). K sňatku došlo až po smrti Francova bratra vládnoucího knížete Jana II (je málo známa skutečnost, že Jan II. byl doposud nejdéle činným vládcem. V čele knížectví stál již od roku 1848), který sňatku nepřál. Důvodem mohl být i původ Elsy, protože šlechtický titul si její otec „uhlobaron“ koupil. Elsa vyrůstala na moravském zámku Tovačov vychovávána svými prarodiči. Portrét jejího otce Johanna Gutmanna z 1878 vidíte uprostřed. Fotografie knížecího páru Franze a Elsy se nachází na pracovním stole. (Větší fotografie zachycuje synovce a jmenovce Franze) Princ Franz, od roku 1929 vládnoucí kníže, navštěvoval se svou ženou celé panství. Nejčastěji pobýval ve Vídni na Bankgasse. Protože se sňatek uskutečnil až v pozdním věku, zůstalo manželství bezdětné. Kníže byl velmi štedrým dárce. Podpořil finančně také stavbu mnoha kostelů. V březnu 1938 předává vládu svému prasynovci Franzu Josef II., otci současného vládnoucího knížete Hanse Adama.*

Obrazová výzdoba připomíná, že Liechtensteinové prosluli mimo jiné i chovem koní, v

17. století dokonce vlastním vyšlechtěným plemenem. Významní zástupci tohoto plemene byli portrétováni známými malíři. Díky sponzorům mohla být sbírka rozšířena o 2 původní Lednické olejomalby zakoupené na aukci v Amsterdamu. Původní mobiliář představuje cennou sbírku vyplétaného nábytku, která byla ve 2. polovině 19. století velmi oblíbená, dále pak v rozích na mahagonových skříňkách můžete vidět stojací lampy, původně petrolejové, na začátku 20. století byly stejně jako celý zámek (1903) elektrifikovány.

Ložnice prince Franze a služebné

Knížecí ložnice, kterou projdete, byla zařízena poměrně jednoduchým způsobem. Zajímavým prvkem v této malé místnosti je tzv. anglický arkýř, který nabízel krásný výhled do zahrady. Na stěnách uvidíte barokní portréty předků, ložní prádlo je autentické. Chlapec v přilbici je hrabě Fribert, blízký příbuzný Liechtensteinů. Pokojem jeho osobní služebné projdete do jídelny.

Jídelna

Tato tzv. malá jídelna sloužila pro stolování rodinným příslušníkům. Stůj je rozkládací, doprostřed se dají vložit 2 metrové desky. Pokud měli Liechtensteinové hosty, bylo prostřeno v přízemí, v rytířském sále nebo ve vedlejší letní jídelně. Obraz na pravé straně „Pohled na hrad“ z roku 1839 je dílem rakouského krajináře Antona Hansche (1813–1876). Byl žákem vídeňské akademie a nejméně deset jeho děl dekorovalo stěny lednického zámku. Za ním potom krajina od holandského malíře Jana van Lootena. Na čelní stěně je pohled na Vesuv a renesanční brána ve městě Verona v Itálii. Obrazy na levé straně, zakoupené rovněž na aukci díky soukromým sponzorům, jsou součástí původní lednické sbírky, jejich autorem je Francouz Jacques D Arthois. Lustr v podobě džbánu a skleněných pohárků byl vyroben na zakázku přímo pro tuto jídelnu. Džbán a skleničky na komodě jsou zdobeny svatebními motivy a jsou z 19. století. Obrazy po levé straně jsou od barokního španělského malíře Bartolomé Estebana Pereze Murillo (1618–1682), ovšem jsou to kopie od K. Fischera. Hrající si chlapci a Svačící chlapci.

Obrazárna

Rod Liechtensteinů patřil po staletí k nejvýznamnějším evropským sběratelům výtvarného umění a právě zde v obrazové galerii byla shromážděna vynikající malířská díla, převážně olejomalby holandských mistrů. *Alois II. krátce před svou smrtí povolal do Vídně Jacoba von Falckého a ustanovil ho vychovatelem svých dětí. Oba synové vykonali studijní cesty za poznáním evropského umění. Především Johanna II. lze považovat za skutečného mecenáše umění. Nově nechal sepsat a uspořádat rodovou vídeňskou obrazovou galerii, jež má počátky již v rudolfínské době. Johann II. ji obohatil četnými nákupy děl předních evropských malířů. Tato proslulá sbírka byla po 2. světové válce přemístěna do sídla liechtensteinského knížectví ve Vaduzu. Dnešní výzdoba zámecké galerie zahrnuje díla od 16. do 19. století. Vedle dveří vedoucích do knihovny v přízemí je obraz Hřbitov v Lovranu od německého malíře Egona Jettela a Vnitřek kaple od Zetcheho. Z druhé strany dveří je obraz Zápasící kohouti - rovněž pořízený na aukci, stejně jako scéna s bojujícím medvědem od Carla Rutharta. Portrét starého rytce pochází z dílny dvorního liechtensteinského malíře Karla Maria Thumy, který v Lednici žil na přelomu 19. a 20. století a vytvořil pro Liechtensteiny sbírku velmi ceněných krajinomaleb. Thuma patřil ve své době k významným členům spolku Moravskoslezských umělců. Dobová kopie portrétu německého radního Hieronymuse Bosche od Albrechta Dürera. Tato kopie je zarámována způsobem obvyklým pro cenné originály, které bývaly uloženy v bezpečných depozitářích, zatímco vystavovány byly kopie. Dále pak 4 bukolické výjevy. K velmi zajímavým patří i pohled na klášter ze 17. století a zimní venkovská slavnost v Kloboukách u Brna. Krajina s rybářem a loďkou je od Cornelise Deckera. Vlevo od dveří do čínského salonu vidíte obraz, který znázorňuje malíř portrétujícího rodinu, od významného holandského malíře Gillise van Tillborgha a dvě krajiny – vše zakoupeno z aukcí. Dále pak krajinka od M. Wytenbroka, rodinná scéna od neznámého holandského malíře a Umírající šumař od K. Litschauera.*

Čínský salon

Nahlédněte do velkého čínského salonu, který je součástí apartmánu kněžny Františky a dochoval se v téměř nezměněné podobě včetně tapet a původních závěsů nad okny. Původní je i čínský lustr a štuky na stropě imitující bambus. K vybavení salonu patřila i sedací souprava a stůl z poloviny 19. století. Rohové vitríny sloužily k vystavení drobných orientálních předmětů. V období romantismu bylo módou vybavovat šlechtická sídla čínským a japonským uměním. Liechtensteinské umělecké sbírky orientálního umění byly velmi bohaté. Součástí apartmánu byl soukromý přístup do skleníku a velká terasa s vyhlídkou na anglický park.

Pracovna kněžny

Vstoupili jste do pracovny kněžny Františky z Liechtensteina (1813–1881). Za Aloise II. z Liechtensteina se provdala v roce 1831. V roce 1856 oslavili na Lednici stříbrnou svatbu. Dva roky nato kníže umírá. Jak již bylo řečeno, s výchovou dětí jí v těžké době značně pomáhala její švagrová Sofie Esterházy, jejíž apartmá bylo na začátku prohlídky. Nejen ona působila u císařského dvora. Matka Aloise II. Leopoldina, rozená hraběnka Štenberková byla rovněž dvorní dámou. Vůdčí osobností však byla především Marie Eleonora (1745–1812), kterou vidíte nad sedací soupravou, pocházela ze starého knížecího rodu Oettingen – Spielbergů. Jako šestnáctiletá se provdala za Josefa knížete Liechtensteina. U dvora se Leopoldině důvěrně říkalo podle manžela Francin a Eleononoře Karlin. Její manžel Karel Boromeus je zakladatelem mladší liechtensteinské větve s fideikomisem na Moravském Krumlově.

Po její smrti byly její pokoje stále ctěny a označovány jako pokoje Mamá a byly příležitostně používány jako hostinské. Povšimněte si, že z tohoto apartmánu je mimořádný výhled na francouzskou zahradu. Obraz zakoupený na aukci z původních Liechtensteinských sbírek – Interiér se třemi muži, stolní hodiny jsou ozdobeny figurou Astronomie.

Toaletní pokoj kněžny

Toaletní pokoj byl původně ve druhé polovině 19. století vybaven anglickou porcelánovou vanou a umyvadlovým stolem, který zde vidíte dodnes. Koupelna však byla ve 20. letech 20. století zmodernizována. Na zdi si můžete prohlédnout obrázek z roku 1834, jehož autorkou je kněžna Františka.

Ložnice kněžny

Nad klasicistní psací komodou je na obrázku Josepha Kriehubera staršího (1801-1876) zachycen kníže Johan II jako osmnáctiletý, kdy se stal po smrti svého otce Aloise II. vládnoucím knížetem. Johann II. vládl až do své smrti v roce 1929 a málo známa je skutečnost, že doba jeho vlády, 71 let je delší než vláda, Františka I. Habsburského. Zajímavostí této místnosti je vestavěná modlitebna. Bohatě intarzovaná postel má čelo zdobené biblickým výjevem „Snímání z kříže“. Obraz Klanění tří králů je dílem italského mistra z 16. století. Portréty děvčátek zachycují dvě z šesti dcer kněžny. K vybavení ložnice patří bohatě vyřezávaná novogotická komoda a intarzovaná barokní skříň.

Ze spojovací chodbičky se procházelo do pokojů dětí a guvernantek ve 2. patře.

V přípravě můžete nahlédnout z druhé strany do jídelny, pro kterou tvořila zázemí. Ve vestavných skříních bylo uloženo nádobí a prostírání, protější skříň sloužila jako šatna. Na levé straně vidíte portrét Aloise II. a nad ním portréty členů lovecké společnosti.

Ze statických důvodů není možné se zdržovat ve schodištní hale, žádám Vás laskavě o plynulé projití. Počkejte v předpokojí rodinného sálu, v tzv. kulečnickovém pokoji. Z ochozu si můžete prohlédnout 3 rodinné portréty (Emanuel, Gundakar a Filip Erasmus), které se dochovaly jako jediné z původních 11 portrétů rodinné galerie.

Kulečnickový pokoj

Kulečnickový pokoj je zařízen předměty, které byly původně umístěny v zámeckém kasínu, tedy především novogotický kulečník a karetní stoly. Na původním místě však stojí ojedinělá novogotická bohatě zdobená skříň. Obrazovou výzdobu zde tvoří jezdecký portrét knížete Antona Floriana. Skříň z černého dřeva je z Ceylonu (Srí Lanka). Nad ní potom 2 portréty od neznámého autora z původních liechtensteinských sbírek. S drobných předmětů, které zdůrazňovaly pánský charakter pokoje, se dochovala dóza na tabák váza s loveckými motivy. Na aukci byly získány rovněž dva obrazy holandských mistrů ze 17. století – Lovecká společnost a Levita s konkubínou.

Chodba

Z chodby můžete nahlédnout do pokoje služebné s vestavěnou koupelnou a záchodem. Obytné pokoje princů, princezen, jejich vychovatelů a guvernantek jsou umístěny v druhém patře zámku, kde je můžete shlédnout při návštěvě III. prohlídkového okruhu.

Oratoř

Z knížecí oratoře můžete nahlédnout do interiéru zámecké kaple, která byla postavena za novogotické přestavby zámku v roce 1848. Sloužila nejen knížecí rodině, ale i místním farníkům, protože původní kostel stál na místě dnešní francouzské zahrady, a byl v roce 1732 zbořen. Kaple je zasvěcena Sv. Jakubovi staršímu. Mimořádně cenné varhany jsou staré cca 430 let. Na levé straně při vchodu je umístěna relikvie – kámen ze svaté hory Oreb na Sinaji. Obrazy sv. Jana a sv. Anny od J. Umlaufa, světec s knihou a sv. Petr doplňují výzdobu oratoře.

Poslední místností je komora na prádlo a koupelna z devadesátých let 19. století, kdy byly v prostorách knížecích apartmánů prováděny úpravy za stavitele Weinbrennera. Splachovací toaleta, vana s přívodem teplé a studené vody a porcelánová toaletní souprava.

Tady naše prohlídka knížecích apartmánů končí. Děkujeme Vám za návštěvu a srdečně zveme k prohlídce reprezentačních sálů v přízemí zámku nebo palmového skleníku.